

Mark- och miljööverdomstolen

Miljödepartementet

Betänkandet Hållbar slamhantering (SOU 2020:3)

Regeringskansliets diarienummer M2020/00078/Ke

Inledningsvis vill Mark- och miljööverdomstolen framhålla att domstolen ser positivt på en uppdatering av det nationella regelverket kring hanteringen av avloppsslam. Nedan följer domstolens närmare synpunkter på betänkandet.

Överprövningsmöjligheter m.m.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att betänkandet inte innehåller någon närmare redogörelse kring hur överprövningsmöjligheterna kommer att se ut, eller några slutsatser kring detta. Överprövning kan komma att aktualiseras i flera olika situationer till följd av det nya regelverket, utöver brott mot myndighetsföreskrifter och dispensbeslut. Det kan t.ex. bli aktuellt att överpröva frågor om dispens från dels spridningsförbudet av avloppsslam, dels kravet på återvinning av fosfor ur slammet. Även antalet tillsynsmål kan komma att öka, liksom – på sikt – antalet miljötillståndsmål, eftersom verksamhetsutövare kan behöva anpassa verksamheten efter de nya, striktare kraven.

Domstolen delar därför inte betänkandets slutsats om att författningsförslaget endast kommer att innebära en marginellt ökad arbetsbelastning på landets mark- och miljödomstolar.

Spridningsförbud enligt alternativ 1

Regeringen vill särskilt få synpunkter på alternativ 1 i betänkandet, dvs. förslaget om ett totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i betänkandets slutsats om att det, utifrån tillgängligt underlag, inte går att ta ställning till om ett restriktivt spridningsförbud enligt alternativ 1 är förenligt med EU-rätten. För att ett sådant totalförbud, som skulle kunna påverka konkurrensförhållandena inom unionen, ska vara förenligt med EU-rättens principer krävs det att åtgärden är nödvändig för människors hälsa och miljön samt proportionerlig. Ändamålet och behovet av ett totalförbud måste tydligare framgå för att kunna bedöma förenligheten med EU-rättens proportionalitetsprincip.

Legaldefinitioner

Mark- och miljööverdomstolen lämnar följande synpunkter på legaldefinitionerna i 2 § i förslaget till förordning om användning av avloppsslam och vissa ytterligare avloppsfraktioner samt återvinning av fosfor:

- *Mark*: Mark- och miljööverdomstolen anser att det i detta sammanhang är olämpligt att införa en legaldefinition på ”mark”. Någon sådan legaldefinition finns inte i miljöbalken. Den definition som föreslås riskerar att leda till oklarheter och tillämpningssvårigheter. Om en legaldefinition införs måste begreppet förtydligas och definitionen bör inte bestå av exemplifieringar.
- *Produktiv jordbruksmark*: Detta är ett nytt begrepp som inte korrelerar med begreppet ”brukningsvärd jordbruksmark” i 3 kap. 4 § miljöbalken eller med definitionen av jordbruk, åkermark eller betesmark i SNFS 1994:2. De olika begreppen kan skapa tillämpningssvårigheter i praktiken.
- *Återvinning*: Domstolen ifrågasätter behovet av en legaldefinition i förordningen eftersom det redan finns en definition av ”återvinning” i 15 kap. 6 § miljöbalken.

Tillsynsvägledning

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det inte framgår av betänkandets förslag om det ska införas en bestämmelse om tillsynsvägledande myndighet enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) i syfte att vägleda de operativa tillsynsmyndigheterna gällande de aktuella frågorna.

Övergångsbestämmelser m.m.

I betänkandet föreslås att 20 § förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter ska upphöra att gälla vid utgången av december 2021.

Enligt den nya förordningen kommer spridningsförbudet av avloppsslam att tillämpas först efter 12-15 år från förordningens ikraftträdande den 1 januari 2022. Det är av vikt att säkerställa att slamdirektivets minimikrav och gränsvärden tillämpas även under övergångsperioden.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, tekniska rådet Kerstin Gustafsson och tf. hovrättsassessorn Liisa Seim Sehr. Föredragande har varit Fannie Finnved.

Ylva Osvald

Fannie Finnved